

Karel Pokorný: Moje emigrace

Jednou mě vyhledal jeden partajní funkcionář a takto ke mně hovořil: „Karle, jak to vidím já, tak máš teď dvě možnosti, buď vstoupíš do partaje, budou potřebovat lidi, všechno Ti odpustí, my starý komunisti jsme všichni zdiskreditovaní, a tak nás všechny v rámci normalizace vyházej, pokud nám neudělají něco horšího a těm neposkrvněným novým se otevrou nepředstavitelné možnosti. Pokud to ovšem neuděláš, tak bych Ti radil z této země zmizet, protože by Tě tu nečekalo nic dobrého“. Považoval jsem to za osudové znamení, byl jsem relativně mladej a divokej, budoucnost mé rodné země a jejích obyvatel se mi stejně nejevila jako moc perspektivní, s myšlenkou na emigraci jsem tak jako tak už trochu koketoval i když jsem tak úplně nevěděl kam bych šel a co bych tam dělal. Alternativní kariéra partajního funkcionáře mi nepřipadala moc atraktivní, což asi bylo uvažování chybné, mohl jsem to mít jednodušší a zřejmě i lukrativnější. Tenkrát jsem se ale ještě k tomu ke všemu domníval, že jsou věci, které jakž takž slušný člověk nedělá, se skutečností, že jakž takž slušný člověk udělá za určitých okolností cokoliv jsem se seznámil až během své další životní pouti. Takže otázka emigrace se stala aktuální a v rodinném kruhu jsme začali uvažovat, jak se emigruje s kojencem. To že už pravděpodobně nikdy neuvidíme rodiče, sourozence, přátele, o rodné zemi ani nemluvě, stálo až na místě druhém, pokud vůbec, mládí umí být kruté.

Naším cílem byla tentokrát spolková republika Německo, kam před pár týdny uprchl jeden z bratranců mé ženy a kterému se již podařilo se někde ubytovat. Dopravním prostředkem byl tentokrát vlak, naše finanční hotovost obnášela 100 DM, které jsem ale při poněkud neuspořádaném odchodu zapoměl ležet na okením parapetu v našem bytě, kde mi samozřejmě byly jako platidlo nepřilíš platné. Odjeli jsme a až druhý den zjistili, že jsme jeli možná posledním vlakem před totálním uzavřením hranic. Jako spoluzavazadlo poslaná dětská postýlka ještě došla, kočárek ale zmizel v propadlišti dějin. Doma policie zmlátila a uvěznila zbylé demonstranty a začala normalizace. A my jsme stáli ve Stuttgartu na nádraží s dvěma kufry a s kojencem a místo abychom využili pohostinství Spolkové republiky a odebrali se do nějakého toho zařízení pro uprchlíky, jsme se odebrali do Švábského Gmündu za bratrancem mé ženy, což asi bylo druhé nejlepší řešení. Cíl naší cesty ležel v srdci Švábska a byl a je nejméně z poloviny obýván, od nás vyhnanými, sudetskými Němci, jejichž životním krédem je pracovat a pracovat a

pracovat, kteří o nějakých sociálních vymoženostech neměli ani páru, nejméně o jakékoli státní pomoci uprchlíkům, takže i nám poradili, že máme pracovat, pracovat a pracovat, což jsme již nějak tušili. Výchozí pozici pro zapojení se do pracovního procesu jsme měli parádní – nulové znalosti němčiny a žádné peníze.

Normalizace konce šedesátých let v zemích koruny České a Slovenské šla tak trochu mimo mě, měl jsem dost co dělat s pokusy znormalizovat život vlastní, což na rozdíl od normalizace v bývalé domovině spočívalo ve snaze sehnat střechu nad hlavou a nějaké ty peníze přežítí zajišťující. Na morální podporu bratrance mé ženy, žijícího v emigraci přece jen o nějaký pátek déle jsme se mohli spoléhat jen v míře silně omezené, tak nezbývalo než se pokusit se rozkoukat jakž takž samostatně a s pomocí všelijakých náhodných setkání a poznání nějak fungovat. V rámci těchto pokusů se nám zdařilo ubytovat se v podkrovní místnosti jedné místní hospody a tím pádem trávit předběžně noci v posteli, navíc za teplot přežití umožňujících. Poměrně rychle jsme také zjistili, že se v našem blízkém i trochu vzdálenějším okolí vyskytuje mnoho dalších krajanů svoji vlast opustivších a také sudetských Němců češtinu ovládajících, což se nám postupně dařilo využívat k jakémusi takémusi prospěchu hlavně na poli informačním. Zmíněná česká komunita v této oblasti, kterou bych nazval východním Švábskem zahrnovala spektrum všech možných subjektů od lidí vzdělaných, šikovných a pracovitých až po typy s předpoklady opačnými jejichž odchod byl pro jejich původní vlast zcela jistě přínosem. Svojí mentalitou jsem byl předurčen zařadit se spíše do skupiny druhé, ale pud sebezáchovy mi přece jenom přikázal pokusit se založit jakousi takousi existenci. Zkusil jsem to a začal jako skladový dělník pracovat v naději, že mi to odměna za tuto práci umožní. Tato odměna, která by v české kotlině bývala byla poukázkou na život v blahobytu se ale bohužel projevila v místě nabytí jako k životu zcela nedostačující, speciálně pro uhrazování nákladů na nějaké to lepší bydlení, což nám sice nezabránilo si takové časem opatřit, ale mnou vypracovaný finanční plán zahrnující i pravidelnou platbu požadovaného nájmu vykazoval optimismus nacházející se tak trochu mimo realitu.

Rozhodli jsme se proto pro útěk dopředu a neutěšenou situaci vyřešili bankovním kreditem s tím že nějak bude nebo také nebude. Uvádím to zde proto, že jak životní zkušenosti učí, banky dnes zásadně nepůjčují peníze klientům kteří je potřebují a jsou ochotní je splácet a naopak jimi zahrnují ty kterým slouží k tomu, aby s nimi dále šeredili a posléze tyto zpronevěřili. Menší

venkovská banka na kterou jsme se obrátili se tohoto základního pravidla z neznámého důvodu a naštěstí pro nás, nedržela a byla za to určitě v budoucnu bankami velkými potrestána a pravděpodobně zlikvidována.

Kredit jsme splatili díky tomu, že jsem si vzpomněl, že k mé přípravě pro život patřilo – ač bez jakéhokoli smyslu a nadání – i absolvování školy zvané hovorově průmyslovka, která mě měla naučit, jak stavět všelijaké objekty, tak aby nespadly. Toto vzdělání se nečekaně projevilo jako smysluplné, protože cílem života každého Švába je postavit si domek – ve švábském nářečí na to existuje i taková, docela vtipná, říkanka. Domek si pak staví často ve vlastní režii, ale potřebuje na to hromadu papírů a obrázků zvaných projekt, které mu dodává osoba zvaná architekt a tento zaměstnává lidi kteří mu ty obrázky kreslí – tehdy ještě pomocí takového péra a tekutiny zvané tuš. Za trochu lepší peníz jsem se takovým kreslířem stal i já a nějakou dobu to šlo docela dobře, než mě přestalo těšit provádět každý večer očistu od té tuše, která se po pracovním výkonu na mém těle vyskytovala všude a to i na místech poměrně špatně přístupných, o astronomickém účtu za mýdlo ani nemluvě. Už jsem trochu hovořil jazykem hostitelské země a souběžně se mi zastesklo po computerové branži, což sice může být považováno za příznak nenormality, ale trochu nenormální jsem byl vždy i když v různých životních fázích různými způsoby.

V popisované době – tedy začátkem sedmdesátých let minulého století - jsem si představoval spolkovou republiku jako zemi computery oplývající což také – minimálně částečně – asi byla, bohužel s výjimkou kraje ve kterém jsem se nacházel. Naštěstí mi jeden soukmenovec prozradil, že v Mnichově bude olympiáda a že jedna inženýrská poradenská kancelář vedená pánem pražského původu se na přípravě tohoto spektaklu podílí a že je personálně tak špatně vybavená, že přijímá i Čechy. Pánovi jsem napsal a tento mě skutečně přijal na místo ve kterém jsem se občas směl, byť by vzdáleně a téměř jen symbolicky, nějakého toho samočinného počítadla dotknout. Tak začala moje, různými salty provázená a dodnes trvající a v současné době již penzijní jistotou zaštitěná, mnichovská kariéra. Mnichov jakož jeho bližší i vzdálenější okolí jsem si časem oblíbil skoro jako Prahu, a i když jsem patronu Bavorské republiky nikdy nevzýval úplně bezpodmínečně, chovám k ní přece jen téměř vřelé sympatie. Mnichovskou zradu jsem městu odpustil, ani město, ani jeho obyvatelé za ní nemohli. V místní konservatoři, kde byla dohoda podepsána, se již konalo mnohé představení Čechy a jejich domovinu propagující, představení i s českými protagonisty místními i zahraničními - Adolf asi rotuje v hrobě.

Na to, že žiji v cizí zemi jsem si již pomalu zvykal, dokonce jsem navazoval i kontakty s jejími obyvateli, z nichž některé jsem považoval a dodnes považuji za kamarády. Tito obyvatelé byli většinou německé národnosti, ale vyskytovali se mezi nimi i národnosti velice rozmanité, některé dokonce takové, jejichž existence mi byla dosud neznámá. Poznávání rozličných obyvatel této planety považuji mimochodem za velké pozitivum při hodnocení pobytu v exilu. Při té příležitosti jsem samozřejmě využil i možnost studovat původní obyvatele hostitelské země se závěrem, že i u nich je dvoutřetinové rozdělení platné. K některým jsem ale časem dostal lepší vztah, než ke svým soukmenovcům se kterými mě ale spojoval mateřský jazyk a ten je, jak známo, poutem mimořádně silným.

V souladu s Janem Werichem musím ale potvrdit, že přenést se přes to, že jsem s těmi západoněmeckými kluky nehrál kuličky je velice obtížné. Nikdy bych nevěřil, jak silně je člověk ovlivněn společenským systémem ve kterém vyrostl, a to i když ho vlastně od počátku odmítá. A tak jako ti na západě vyrostlí nedokážou pochopit některé východní axiomy, které my v sobě nosíme ať chceme nebo ne, tak zrovna tak není v mém mozku místo pro pochopení leccčehos, místo které by tam asi bylo, kdyby místo mého narození bylo jinde. Nemá to co dělat s národností, bývalým endérákům se vedlo podobně, s těmi jsme si zase více rozuměli my a to přesto, že to byli Sauprajzi, jak se v Bavorsku jemně označují severní sousedé a nejen ti. Centrem mého privátního života i privátního života mé rodiny byla ale přece jen česká diaspora, která byla v Mnichově dost velká a dost rozmanitá a obsahovala uprchlíky již od pětáctýřicátého přes osmačtyřicátníky až po nás osmašedesátníky a stále se rozšiřovala, takže jsme někdy uvažovali, zdali nepošleme do volebního boje svého poslaneckého kandidáta, což bylo ale zavrženo, protože jak je v Čechách zvykem chtěl být tím kandidátem každý z nás. Situaci jsme posléze vyřešili tím, že byl založen národní spolek Prezident, ve kterém byli všichni prezidenty a jenom jeden řadovým členem, ale politickou stranu jsme z toho neudělali. Jinak jsme se ale chvílemi měli na české poměry vzájemně docela rádi, bylo to asi proto, že jsme si až na ostraváky, brňáky a hanáky byli jazykově blízcí a také proto, že většina z nás byla bez rodinného zázemí, které nám ta česká diaspora, jak jsme se – samozřejmě opět mylně – domnívali, nahrazovala. Navíc jsme se našim blízkým, doma zůstavším, čím dál víc na dálku odcizovali, dokonce si troufám říci, že jsme po čase vytvořili vlastní národnostní odrůdu s vlastní mentalitou, obyčejí a dokoce i jazykem, který byl jakousi míchaninou jazyka mateřského a jazyka země

pobytu.

Všelijakými spolky jako skaut, sokol nebo společnost pro vědy a umění se nám poměrně dařilo udržovat život docela zajímavý a jako vedlejší produkt ještě naučit naše děti jakž takž česky a občas nějakou tou akcí naštvat bolševika. Samozřejmě bylo mezi námi i dost všelijaké sovoloče, udavači, špioni, pološpioni, rádobyšpioni, mně občas nějaký ten dobroděj zatelefonoval a vyzýval návratu do socialistické vlasti s tím, že jinak se mým příbuzným povede špatně, moc velký dojem to na mě nedělalo, protože vést špatně by se pak muselo vést všem obyvatelům Čech, Moravy a Slovenska, neboť každý měl v rodině nějakého toho zrádce vlasti. Ani nevím, jestli to byly oficiální akce, možná se někdo chtěl dělat zajímavým, možná to byly i provokace německé policie, která si pak udělala čárku, když jsme to neohlásili. Pokud to ovšem byli špióni opravdoví, tak jsem měl docela kliku. Můj vykořisťovatel dostal v té době zakázku na stavbu raketové základny pro právě došlé Pershingy 2 a toho, kdyby se domákli tak mě zmáčkli úplně jinak. A nabídka větší sumy peněz, spojená třeba s uneseným dítětem už je poměrně silná pobídka, aby člověk zvolil ten správný knoflík té mašinky, která uměla ten objekt perfektně namalovat.

No a čas běžel, ze dnů byly týdny, z týdnů měsíce, z měsíců roky a z roků bohužel desetiletí a a to už se na jednom pozná a vypadalo to, že už to tak poběží napořád.

Jednoho dne jsme se z rádia dověděli, že s okamžitou platností vítězí pravda a láska nad lží a nenávistí. A nebyla to, jak by se zdálo, mimořádně blbá reklama na nový prací prášek, nýbrž zpráva z rodné země, že nás k tomu vyzývá nějaký pán, že to myslí vážně a že Moskva proti tomu nic nemá. No a tomu člověku nikdo neřekl ať neblbne, že to nedopadne dobře a že po zločinu by měl přijít trest, že se zkrátka takhle revoluce nedělají a aby to vzal zpátky. Tak se to dostalo mezi lidi, kteří předstírali že to berou za své, někteří to vzali opravdu vážně, těch mi bylo nejvíc líto. Většinou ale bylo zjímavé pozorovat socialistického člověka, respektování alespoň nějakých zákonů a základních mezilidských vztahů neznajícího, při této bohublé akci. Každopádně to skončilo podle očekávání. Stát a nejenom ten byl rozkraden opravdově a s láskou. Lži a nenávisti se pak dostalo tomu komu se to nelíbilo. Když ten, kterému se to to nelíbilo byl ještě ke všemu emigrant, tak se dověděl, že emigranti jsou svině, které zradily národ, udatně proti komunizmu bojující a a odešli ke svým chleboďárcům americkým německým, švýcarským, kanadským,

jihoafrickým, australským, švédským, holandským imperialistům, kde se měli jak prasata v žitě. Tyto pokrokové ideje myslím časem způsobily že se i ten celý náš jakž takž fungující mnichovský krajanský konglomerát zhroutil. Asi byl opravdu postavený na představě český národ poněkud idealizující.

To samozřejmě nikoho neodradilo, aby rodnou zem navštívil, zvědavost je přece jenom jedna ze základních lidských vlastností, a tak jsme zaplakali nad hroby předků a nad místy našeho mládí, kde se začal formovat náš postoj k životu s jehož definitivní podobou jsme teď konfrontováni.

Mnohý z nás si tam i trochu zainvestoval, když měl peníze tak určitě našel parťáka se zkušenostmi, zkušenosti si pak většinou odnesl a parťákovi zanechal peníze a byl klid. K návratu definitivnímu se moc nikdo neměl, přece jenom už jsme byli většinou zabydlení jinde.

Německo se nám ale sjednotilo, takže jsme nemuseli pro zkušenosti jezdit do vlasti, kde se to po všech těch Havlech a Klausech přece jenom nějak srovnalo, to na rozdíl od země Německé, kde paní Merkel na dlouhá léta dostala možnost přenášet trochu modifikovaný šlendrián reálného socialismu na západ země, čehož výsledkem je země téměř spálená. Sestup země Německé a vzestup – nejen – země České se střetly zhruba v polovině a pod záštitou EU vzniklo to co vzniklo a s čím si v Evropě nikdo neví rady. Osobně by mě zajímalo, jak to všechno dopadne, ale můj vyměřený čas bude pravděpodobně neúprosný.